

Loviisan Vårdön luontoarvoselvitys syksyllä 2008

 Faunatica Oy
– TUNTOSARVET AITON LUONTOON –

**Espoo
2008**

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	2
1. Johdanto	3
2. Tulokset	4
3. Johtopäätökset ja toimenpidesuositukset	4
4. Kirjallisuus	4
Liite 1. Menetelmäkuvaus	6
Liite 2. Tulokset	7

Kannen kuva: Etualalla kuvion 4C avointa rantakalliota, kauempana kuvion 4B rantaniittyä. © Henna Makkonen

Karttakuvat © Faunatica Oy

Pohjakartat © Loviisan kaupungin mittaustoimisto 2008, Lovisa stads mättningsbyrå 2008

Kirjoittajat: Marko Nieminen (Faunatica Oy)
Henna Makkonen (Helsingin yliopisto)

Kiitokset: Henu Kjisik, Ilkka Törmä (Arkkitehtitoimisto Harris-Kjisik Oy); Maaria Mäntysaari, Anna-Riitta Pohjola, Paulus Rantajärvi, Ari Kallonen (Loviisan kaupunki)

Tiivistelmä

Loviisan Vårdön kaava-alueella tehtiin luontoarvoselvitys vuonna 2008 Arkkitehtitoimisto Harris-Kjisik Oy:n toimeksiannosta ja Faunatica Oy:n toimesta.

Maastokäynneillä etsittiin erityisesti:

- Luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain mukaisia luontotyypppejä
- Muita huomionarvoisia luontotyypppejä ja luontokohteita.

Lisäksi huomioitiin:

- Alueet, joilla ei ole erityisiä luontoarvoja
- Mahdollisesti havaittavat huomionarvoiset kasvilajit.

Alueella on useita metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä: vajaatuottoisia kallioita, kivikoita, lohkareikkoja ja rantaluhtia. Muita arvokkaita luontokohteita tai huomionarvoisia kasvilajeja ei havaittu.

Metsälaki velvoittaa säilyttämään erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet, joten niiden metsätalouskäytöstä tulisi pidättäytyä.

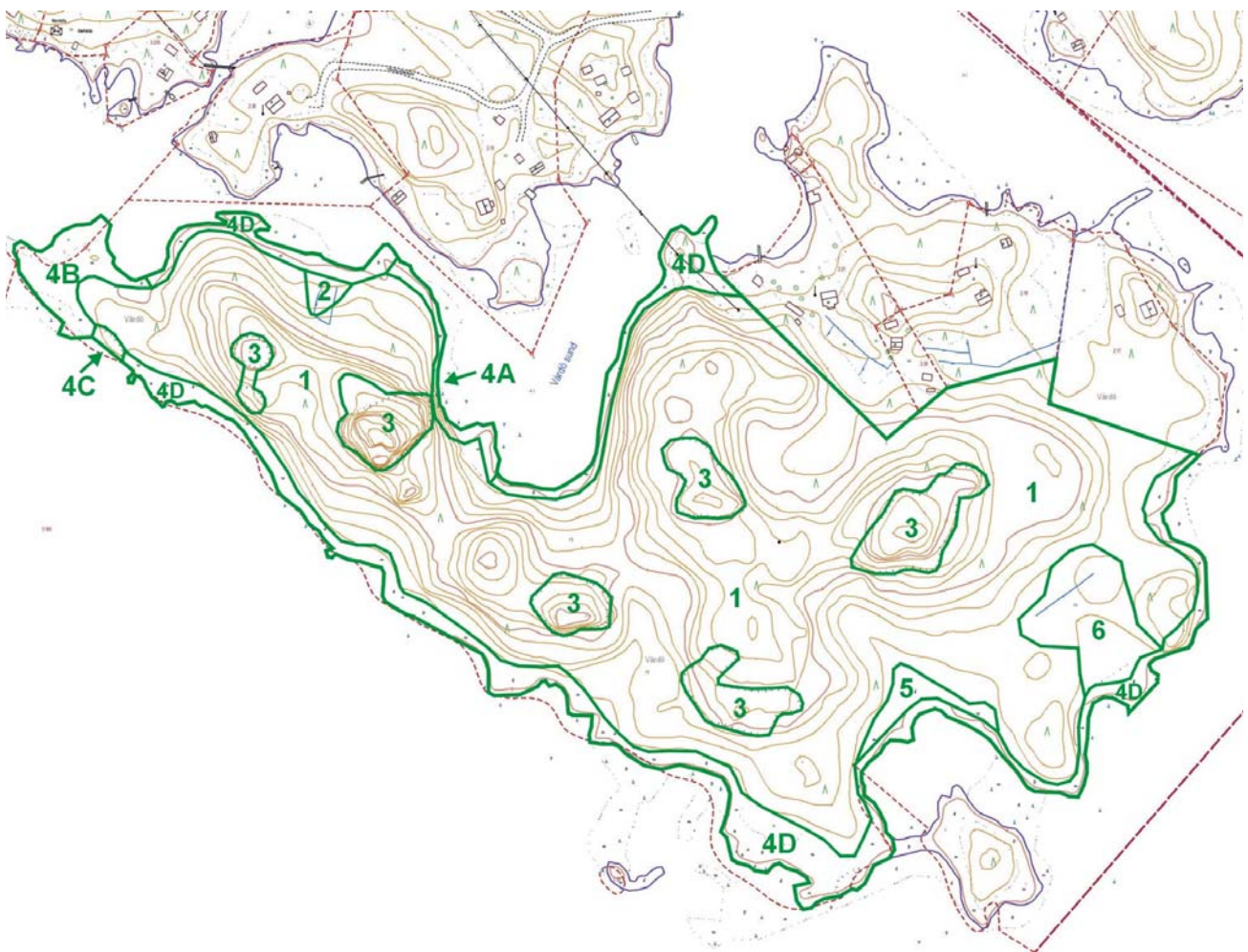
Suosittellemme rantaluhdan (kuvio 5) lehtokasvien kartoittamista.

1. Johdanto

Tässä raportissa esitetään tulokset Loviisan Vårdön kaava-alueella (n. 28 ha; kuva 1) vuonna 2008 tehdystä luontoarvoselvityksestä. Työt tehtiin Arkkitehtitoimisto Harris-Kjisik Oy:n toimeksiannosta ja Faunatica Oy:n toimesta. Työssä noudatetaan soveltuvin osin Södermanin (2003) ohjeistusta kaavoitusta varten tehtävistä luontoselvityksistä.

Maastokäyntien yhteydessä etsittiin seuraavanlaisia kohteita ja lajistoa:

- Luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain mukaisten luontotyyppien esiintyminen
- Muiden huomionarvoisten luontotyyppien ja mahdollisesti korkean biodiversiteetin sisältävien alueiden esiintyminen sekä muilla tavoilla arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen
- Alueiden, joilla ei ole erityisiä luontoarvoja, esiintyminen
- Mahdollisesti havaittavat huomionarvoiset kasvilajit.

Kuva 1. Loviisan Vårdön selvitysalueen kuviojako (vrt. liite 2).

2. Tulokset

Selvitysmenetelmät on kuvattu yksityiskohtaisesti liitteessä 1. Tässä jaksossa esitetään tärkeimmät tulokset; tulokset esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 2.

Kuviot 3-6 (kuva 1) ovat metsälain tarkoittamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Muita arvokkaita luontokohteita tai huomionarvoisia kasvilajeja ei havaittu.

3. Johtopäätökset ja toimenpidesuosituksukset

Metsälaki velvoittaa säilyttämään erityisen tärkeiden elinympäristöjen (kuviot 3-6) ominaispiirteet, joten niiden metsätaloustaloudesta tulisi pidättäytyä.

Huomionarvoisia kasvilajeja ei havaittu tässä työssä, mutta selvitys tehtiin vasta syyskuun puolivälissä, jolloin kaikki lajit eivät ole enää havaittavissa. Tämän vuoksi suosittelemme lehtokasvien kartoittamista kuviolla 5 sekä kevät- että kesäaspektien aikaan.

4. Kirjallisuus

Luonnonsuojeluasetus 1997/2005: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997) ja sen 17.11.2005 annettu muutos (913/2005) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>].

Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996). – [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>].

Metsälaki 1996: 12.12.1996 annettu metsälaki (1093/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>].

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109, Suomen ympäristökeskus., Helsinki.

Vesilaki 1961: 19.5.1961 annettu vesilaki (264/1961) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610264>].

Ympäristöministeriö 2008a: Suomessa esiintyvät luontodirektiivin II, IV ja V -liitteen lajit. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9045&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008b: Suomen hävinneet, uhanalaiset ja silmälläpidettävät kasvit ja sienet. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1760&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008c: Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien luettelo luonnonsuojeluasetuksessa. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1756&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008d: Luonnonsuojeluasetuksessa rauhoitetut lajit. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1728&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008e: Alueellisesti uhanalaiset lajit. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=8801&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008f: Suomen kansainväliset vastuulajit. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=2406&lan=fi>, viitattu 13.9.2008.

Ympäristöministeriö 2008g: Luontotyyppien suojelu. – Internet-sivut, <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=473&lan=fi>, viitattu 13.9.2007.

Liite 1. Menetelmäkuvaus.

Alue inventoitiin kulkemalla se kattavasti läpi jalan ja havainnoimalla puustoa ja muuta kasvillisuutta. Selvityksen teki Henna Makkonen 18.9.2008. Päämääränä oli selvittää seuraavanlaisten kohteiden esiintyminen alueella:

- Luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilakien mukaiset luontotyypit (Vesilaki 1961, Metsälaki 1996, Luonnonsuojelulaki 1996, Luonnonsuojeluasetus 1997/2005)
- Muut arvokkaat luontokohteet (esim. mahdolliset korkean biodiversiteetin sisältävät alueet)

Rakennetut alueet ja pihamaat eivät kuuluneet selvitykseen.

Putkilokasvilajistoa tarkasteltiin erityisesti rauhoitettujen, uhanalaisten, silmälläpidettävien ja EU:n luontodirektiivin mukaisten (Rassi ym. 2001, Ympäristöministeriö 2008a-g) lajien löytämiseksi, mutta varsinaista kasvillisuusselvitystä ei hyvin myöhäisen kartoitusajankohdan vuoksi voitu tehdä. Eri kasvillisuuskuvioiden osalta merkittiin ylös tyypilliset tai muuten kiinnostavat lajit sekä puustoisilta kuvioilta pääpuulajit. Puuston ikää arvioitiin silmämääräisesti (puiden paksuudet on arvioitu ja ilmoitettu rinnankorkeusläpimittoina). Kasvit tunnistettiin paikan päällä. Maastossa tehtyjen havaintojen perusteella selvitysalue jaettiin kuvioihin melko yhtenäisten luontotyyppien mukaan ja kuviot arvoitettiin niiden suojeluarvon perusteella.

Liite 2. Tulokset.

Selvitysalue

Metsäinen, kallioinen, lohkareinen ja kivikkoinen Vårdön saari on koillisosaa lukuunottamatta rakentamaton. Saarella on useita vajaatuottoisia, osin täysin avoimia, puuttomia, tuoreen kangasmetsän ympäröimiä kallioita. Saarelta on mantereelle lyhimillään vain kymmenisen metriä, salmi on ruopattu veneväyläksi.

Kuvioiden kuvaukset

Luontotyypit on lueteltu ja kuvailtu tässä liitteessä (rajaukset kuvassa 1). Yksittäisten kasvillisuuskuvioiden ominaispiirteitä kuvaillaan niiltä osin kuin niihin liittyy erityisiä luontoarvoja. Puuston ikää kuvataan esittämällä rungon läpimitta rinnankorkeudelta. Pensas- ja kenttäkerroksen lajistoa on kuvattu lajilistoina.

Havupuusekametsä (kuvio 1)

Saaren puusto on havupuusekametsää; paikoin valtapuu on kuusi (*Picea abies*), paikoin mänty (*Pinus sylvestris*). Sekapuina on koivuja (*Betula pubescens*, *B. pendula*), haapaa (*Populus tremula*), raitaa (*Salix caprea*), pihlajaa (*Sorbus aucuparia*) ja tervaleppää (*Alnus glutinosa*). Puusto on vaihtelevanikäistä: järeistä, läpimitaltaan yli 40 cm kuusista ja männyistä nuoriin taimiin. Saarella on harvennettu maltillisesti nuoria kuusia, runkoja on jätetty maatumään. Lahopuustoa on kohtalaisesti: muutamia pystypuita ja maapuita. Pensaskerros on harva, lajeina lähinnä pihlaja sekä taikinamarja (*Ribes alpinum*). Kenttäkerros on lehtomaista, tuoretta tai kuivahkoa kangasta, ja vaihettuu kumpareista ja kallioista maastoa mukailleen. Valtalajit ovat mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*), käenkaali (*Oxalis acetosella*), metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*) ja kielo (*Convallaria majalis*). Lajistossa on myös kevättähtimöä (*Stellaria holostea*), lehtonurmikkaa (*Poa nemoralis*), lehtotesmaa (*Milium effusum*), sudenmarjaa (*Paris quadrifolia*), kevätpiipoa (*Luzula pilosa*), metsätähteä (*Trientalis europaea*), vanamo (*Linnaea borealis*), sinivuokkoa (*Hepatica nobilis*) sekä kangasmaitikkaa (*Melampyrum pratense*; mm. 6697824:3459324, 6697632:3459954, 6697632:3459954 YKJ). Sammalkerros on paksuna mattona koko kangasmetsän alueella, peittäen myös kivikoita ja louhikoita. Lajistona on mm. metsäkerrossammalta (*Hylocomium splendens*), seinäsammalta (*Pleurozium schreberi*), metsäliekosammalta (*Rhytidiadelphus triquetrus*), ruusukesammalta (*Rhodobryum roseum*) ja sulkasammalta (*Ptilium crista-castrensis*).

Luontoarvot keskinkertaiset.

Lehtipuuvaltainen, lehtomainen painanne (kuvio 2)

Suojaisassa lahdelmassa oleva lehtipuuvaltainen, lehtomainen kangasmetsäpainanne. Puustossa

on kymmenisen tervaleppää, lisäksi haapaa ja raitaa. Puuston keskiläpimitta on reilut 20 cm. Pensaskerroksessa on harvakseltaan taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa on mm. mustikkaa, kevättähtimöä, nuokkuhelmikkää (*Melica nutans*), mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*), puna-ailakkia (*Silene dioica*), kurjenmiekkää (*Iris pseudacorus*) sekä käenkaalia.

Luontoarvot keskinkertaiset.

Vajaatuottoiset kalliot, kivikot ja lohkariekit (kuvio 3)

Jylhiä, jyrkkiä ja halkeilleita, ympäristöään korkeampia kallioalueita on saarella kuusi erillistä huippua. Kalliot, kivikot ja lohkariekit ovat **metsälain** tarkoittamia **erityisen tärkeitä elinympäristöjä**. Kaikissa on puuttomia, paljaita kalliopintoja. Kallioilla kasvaa mm. punatorvijäkälää (*Cladonia coccifera*), harmaaporonjäkälää (*Cladonia rangiferina*) ja palleroporonjäkälää (*Cladonia stellaris*). Kallioiden reunamilla, kangasmetsien vaihtumisvyöhykkeessä on vanhoja, järeitäkin mäntyjä ja kuusia, mutta muutoin puusto on kitukasvuisia mäntyjä ja kuusia sekä koivua. Pensaskerroksessa kasvaa pihlajaa sekä harvakseltaan katajaa (*Juniperus communis*). Kallioilla ja niillä lepäävillä irto- ja siirtolohkareilla kasvaa mm. lehtoarhoa (*Moehringia trinervia*), kallioimarretta (*Polypodium vulgare*), ahosuolaheinää (*Rumex acetosella*) ja luoteisosan kalliolla myös isomaksaruohoa (*Sedum telephium*; n. 100 versoa 6697722:3459533 YKJ).

Luontoarvot keskinkertaiset.

Rannat, rantakalliot, -niityt ja luhdet (kuviot 4A-D)

Rantavyöhyke on kokonaisuudessaan metsätaloudellisesti vajaatuottoisia, **metsälain** tarkoittamia **erityisen tärkeitä elinympäristöjä**.

Luontoarvot merkittävät.

Kuvio 4A. Pohjoisen, suojaisan lahdelman rantavyöhykkeessä kasvaa mesiangervoa, rohtoraunioyrttiä (*Symphytum officinale*), luhtalemmikkiä (*Myosotis scorpioides*), käenkukkaa (*Lychnis flos-cuculi*), rantamataraa (*Galium palustre*), rentukkaa (*Caltha palustris*) sekä järvikaislaa (*Schoenoplectus lacustris*).

Kuvio 4B. Luoteinen rantaniitty ja soraikko (ks. kansikuva): järviruokoa (*Phragmites australis*), nurmikohokkia (*Silene vulgaris*), isorantasappia (*Centaurium littorale*), ruoholaukkaa (*Allium schoenoprasum*), heinätahtimöä (*Stellaria graminea*), juolavehneä (*Elymus repens*), ruokohelpiä (*Phalaris arundinacea*), sarjakeltanoa (*Hieracium umbellatum*) sekä runsaasti isomaksaruohoa (6697824:3459324 YKJ).

Kuvio 4C. Rantakalliot (ks. kansikuva): lähes paljaat, laakeat rantakalliot, kasvillisuutena muutamia pujoja (*Artemisia vulgaris*).

Kuvio 4D. Soraista, kivikkoista ja kallioista rantavyöhykettä, jossa laikuittaisia järviruoko- ja ruokohelpikasvustoja vesirajassa.

Suursaniaislehto/rantaluhta (kuvio 5)

Rehevä ja ravinteinen kumpareiden väliin jäävä sola. Kuusivaltainen kuvio, jossa sekapuina on koivua sekä reilut 20 tervaleppää. Pienialaisesti esiintyy suursaniaislehtoa, jossa kasvaa lehtotesmaa, hiirenporrasta (*Athyrium filix-femina*), käenkaalia, isoalvejuurta (*Dryopteris expansa*) sekä velholehteä (*Circaea alpina*). Sekä rantaluhta että lehto ovat **metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä**. Lehtokasvien kartoittaminen sekä kevät- että kesäaspektien aikaan olisi tarpeellista.

Luontoarvot merkittävät.

Kausikostea tervaleppäkorpi/rantaluhta (kuvio 6)

Luhtavaikutteinen, kausikostea tervaleppäkorpi, jossa kasvaa nelisenkymmentä tervaleppää, sekapuina koivua (kuva 2.1). Kenttäkerros on mosaiikkimainen, jossa valtalajit kasvavat selvärajaisina kasvustoina. Valtalajeina suo-orvokki (*Viola palustris*) ja luhtasara (*Carex vesicaria*), lisäksi ojaleinikkiä (*Ranunculus flammula*) ja kurjenjalkaa (*Potentilla palustris*). Alueella on pari vanhaa ojakaivantoa, jotka vaikuttavat edelleen kuvion vesitalouteen. Alue ei täytä luonnonsuojelulain luontotyyppikriteerejä, mutta rantaluhtana se on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Luontoarvot merkittävät.

Kuva 2.1. Kuvion 6 luhtavaikutteista tervaleppäkorpea. © Henna Makkonen

Lansantie 3 D
02610 Espoo
<http://www.faunatica.fi/>

Pekka Robert Sundell
p. 0400 – 783 355

Toimitusjohtaja
pekka.sundell@faunatica.fi

Marko Nieminen
p. 0400 – 628 328

Dosentti, tutkimussuunnittelija
marko.nieminen@faunatica.fi

Kari Nupponen
p. 0400 – 333 688

FM, projektipäällikkö
kari.nupponen@faunatica.fi